

Lovforslag nr. L 99

Folketinget 2010-11

Fremsat den 15. december 2010 af socialministeren (Benedikte Kiær)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om social service

(Alarm- eller pejlesystemer over for børn og unge med nedsat psykisk funktionsevne anbragt i døgninstitution eller på opholdssted)

§ 1

I lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 1096 af 21. september 2010, som ændret ved § 10 i lov nr. 434 af 8. maj 2006, § 4 i lov nr. 624 af 11. juni 2010, § 1 i lov nr. 628 af 11. juni 2010 og § 1, nr. 1, 3, 6 og 10-13, i lov nr. 629 af 11. juni 2010, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 123 c indsættes før overskriften "Voksne":

»§ 123 d. Kommunalbestyrelsen kan efter ansøgning fra døgninstitution eller opholdssted i særlige tilfælde træffe afgørelse om for en afgrænset periode at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer over for børn og unge, der er anbragt i døgninstitution eller på opholdssted, og som har betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne, når

- 1) der er risiko for, at barnet eller den unge ved at forlade døgninstitutionen eller opholdsstedet udsætter sig selv eller andre for at lide personskaade,
- 2) det personlige alarm- eller pejlesystemet kan bidrage til at afværge denne risiko, og
- 3) forældremyndighedsindehaveren har givet samtykke til anvendelsen af det personlige alarm- eller pejlesystem.

Stk. 2. Socialministeren fastsætter nærmere regler om afgrænsning af den periode, hvor der kan anvendes personlige

alarm- eller pejlesystemer og, behandling af ansøgninger om iværksættelse af foranstaltninger efter stk. 1, og hvilke typer alarm- eller pejlesystemer, der lovligt kan anvendes m.v.«

2. § 167, stk. 1, affattes således:

»Følgende afgørelser kan af barnet eller den unge, der er fyldt 12 år, indbringes for det sociale nævn efter reglerne i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område:

- 1) Forebyggende foranstaltninger samt anbringelse uden for hjemmet efter § 52, stk. 3.
- 2) Ungepålæg efter § 57 b.
- 3) Hjemgivelse og hjemgivelsesperiode efter § 68, stk. 2.
- 4) Valg af anbringelsessted efter § 68 b, stk. 1.
- 5) Ændret anbringelsessted, behandling, uddannelse, samvær med personer fra netværket m.v. efter § 69, stk. 1.
- 6) Samvær og kontakt efter § 71, stk. 2. I det omfang afgørelsen angår den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, kan afgørelsen af denne på samme måde indbringes for det sociale nævn.
- 7) Anvendelse af alarm- eller pejlesystemer efter § 123 d.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. marts 2011.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets baggrund og formål
3. Gældende ret
4. Socialministeriets overvejelser
5. Lovforslagets indhold
6. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
7. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet
8. Administrative konsekvenser for borgerne
9. Miljømæssige konsekvenser
10. Forholdet til EU-retten
11. Hørte myndigheder og organisationer
12. Sammenfattende skema

1. Indledning

Der har vist sig flere eksempler på, at børn eller unge med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne på egen hånd ubemærket har begivet sig af sted og har forladt eksempelvis den døgninstitution, hvor de er anbragt og tilknyttet, uden, at de har haft evnen til at tage vare på sig selv i trafikken, og uden at de har haft evnen til at kunne finde tilbage igen til eksempelvis døgninstitutionen.

Der kan f.eks. være tale om større børn, der er udviklingshæmmede, som reelt fungerer som mindreårige børn, og som derfor er nødt til at have en voksen person med sig for at færdes sikkert i trafikken og på andre farebetonede steder som togstationer, ved søer, moser, åer og havebassiner samt ved broer eller under hensyn til vejrforhold. Tilsvarende eksempler kendes med ældre mennesker med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne. I forhold til sidstnævnte persongruppe er der allerede lovgivet således, at der findes nødvendige muligheder for bedre at kunne drage den nødvendige omsorg for disse mennesker.

Regeringen ønsker med dette lovforslag også at give mulighed for at anvende personlige alarm- og pejlesystemer overfor den lille gruppe af børn og unge, der er anbragt på døgninstitution eller opholdssted, og som har betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, og som mangler evnen til at færdes alene i trafikken eller finde rundt på steder, hvor omgivelserne kan udgøre en fare for barnet eller den unge.

Formålet med lovforslaget om i særlige tilfælde at give adgang til at anvende alarm- eller pejlesystemer herunder GPS (elektroniske overvågningsmuligheder) over

for børn og unge, der er anbragt på døgninstitution eller opholdssted, og som har betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, er således at medvirke til at skabe øget tryghed og sikkerhed for disse børn og deres forældre. Samtidig får anbringelsesstederne et redskab til at håndtere en svær situation i de særlige tilfælde, hvor det vurderes, at et alarm- og pejlesystem kan medvirke til at afværge denne risiko. Der er tale om en meget begrænset målgruppe på antalmæssigt 55-110 børn og unge på landsplan, der konkret vurderes at kunne blive berørt af lovforslaget.

2. Lovforslagets baggrund og formål

Ved at indføre den foreslåede mulighed for at anvende alarm- eller pejlesystemer i særlige tilfælde får anbringelsesstederne en mulighed for at supplere den pædagogiske støtte og indsats og det omsorgsmæssige arbejde, således at alarm- eller pejlesystemer om nødvendigt efter afgørelse herom og for en afgrænset periode kan tages i brug for at undgå personsikkerhed hos de pågældende børn og unge samt hos andre borgere eksempelvis øvrige trafikanter. Der skal understreges, at der kun er tale om et supplement til den pædagogiske indsats. Alarm- eller pejlesystemer må således ikke erstatte det pædagogiske arbejde hos det professionelle personale på anbringelsesstederne, og der skal løbende arbejdes med den pædagogiske indsats i forhold til barnet eller den unge, så der udvikles pædagogiske metoder, der kan erstatte magtanvendelse i det konkrete tilfælde.

Magtanvendelse skal således altid være en undtagelse og må aldrig være mere indgribende end situationen tillader. Lovforslaget følger dermed det almindelige forvaltningsretlige proportionalitetsprincip, der fastslår, at der ikke må anvendes mere indgribende foranstaltninger, dersom mindre er tilstrækkelige, og indgrebet skal som middel stå i rimeligt forhold til målet.

Magtanvendelse kan i den konkrete situation være et nødvendigt redskab, men må aldrig erstatte omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand. Omsorgen er og skal være central. Det er vigtigt, at der er fokus på, at det at anvende magt over for andre er meget indgribende, og derfor i videst muligt omfang skal undgås, jf. også gældende ret for så vidt angår magtanvendelse over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne.

Det foreslås således, at der i kapitel 24 vedrørende magtanvendelse over for børn og unge indsættes en ny § 123 d, hvorefter kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde kan træffe afgørelse om at anvende personlige alarm- og pejlesystemer over for børn og unge med be-

tydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne i en afgrænset periode, når der er risiko for, at de udsætter sig selv eller andre for at lide personskade, og det personlige alarm- og pejlesystem vurderes at kunne bidrage til at afværge denne risiko.

I gældende lov findes der ikke regler om magtanvendelse, der særskilt gælder over for børn og unge med nedsat psykisk funktionsevne. Formålet med den foreslåede ændring er at imødekomme de særlige hensyn, der gælder for denne persongruppe. Der kan f.eks. være tale om særlige sikkerhedshensyn i forhold til færdsel på egen hånd over for børn og unge med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne. Lovforslaget skaber hjemmel til, at der over for børn og unge med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne i lighed med, hvad der i dag gælder i forhold til voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne i særlige tilfælde kan anvendes alarm- eller pejlesystemer (herunder GPS-systemer).

Bestemmelsen er ikke fuldstændigt parallel til voksenbestemmelsen, da der er tale om børn og unge, og det er forældremyndighedsindehaveren, der skal træffe beslutningen om at give samtykke. Samtidigt er der et særligt hensyn til at sikre, at de pågældende børn og unge får mulighed for læring og udvikling.

Når børn og unge med nedsat psykisk funktionsevne bor hjemme hos deres forældre, er de i forældrenes varetægt. Omsorgspligten i forhold til børnene eller de unge påhviler dermed forældrene.

Når børn eller unge med nedsat psykisk funktionsevne bliver anbragt uden for hjemmet overgår ansvaret og omsorgspligten for børnene eller de unge til kommunalbestyrelsen, så længe børnene eller de unge er i de offentlige myndigheders varetægt uagtet, at forældrene fortsat har forældremyndigheden over børnene eller de unge. Der sker således et skift i ansvaret for børnene eller de unge. Det offentlige system har ikke beføjelser til at anvende magt over for børn eller unge, der er anbragt uden for hjemmet, medmindre dette er hjemlet ved lov.

Der findes i dag regler om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt på døgninstitution eller opholdssted i servicelovens §§ 123, 123a, 123b og 123c. Reglerne omhandler magtanvendelse over for børn og unge, der har behov for særlig støtte herunder børn og unge, der har begået kriminalitet samt børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

De gældende regler om magtanvendelse efter servicelovens §§ 123, 123a, 123b og 123c over for børn og unge, der er anbragt på døgninstitution eller opholdssted, giver som beskrevet ikke mulighed for at anvende eksempelvis pejlesystemer i form af GPS over for børn og unge

med nedsat psykisk funktionsevne, der er anbragt på døgninstitution eller opholdssted.

3. Gældende ret

For voksne med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne gælder, at kommunalbestyrelsen efter servicelovens § 125, stk. 1, kan træffe afgørelse om at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer for en person i en afgrænset periode. Dette kan ske, når der er risiko for, at personen ved at forlade bo- eller dagtilbuddet udsætter sig selv eller andre for at lide personskade, og forholdene i det enkelte tilfælde gør det påkrævet for at afværge denne risiko.

Det fremgår af servicelovens § 130, at der som grundlag for kommunalbestyrelsens afgørelser skal foreligge den nødvendige faglige dokumentation for den pågældendes nedsatte funktionsevne, oplysninger om den socialpædagogiske hjælp og pleje efter kapitel 16, der har været iværksat før iværksættelse af foranstaltningerne.

Det fremgår af servicelovens § 130, at kommunalbestyrelsens beslutninger efter bl.a. § 125 skal forelægges det sociale nævn til godkendelse, såfremt de træffes mod den pågældendes vilje.

Forelæggelse for det sociale nævn i tilfælde, hvor der 1) er risiko for, at personen ved at forlade bo- eller dagtilbuddet udsætter sig selv eller andre for at lide personskade, og 2) forholdene i det enkelte tilfælde gør det påkrævet for at afværge denne risiko, skal således indeholde en redegørelse for 1) grundlaget for, at betingelserne for at sætte foranstaltningerne i værk anses for opfyldt, 2) den nødvendige faglige dokumentation for den nedsatte funktionsevne, 3) den socialpædagogiske hjælp og pleje efter kapitel 16, der har været iværksat før indstilling om iværksættelse af foranstaltningerne, 4) den forventede periode, i hvilken foranstaltningerne vil være nødvendige, og 5) pårørendes og den eventuelle værger bemærkninger til foranstaltningen.

Bestemmelsen i servicelovens § 125 omhandler to former for systemer: 1) Alarmsystemer, der kan advare personalet eller pårørende, hvis en person med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne forlader boligen og 2) pejlesystemer, der kan anvendes til at lokalisere en bortkommen person. Der er efter bestemmelsen ikke mulighed for at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer i form af udstyr, der er egnet til kontinuerligt at overvåge en persons færden. Elektronisk overvågning med alarm- eller pejlesystemer må altså ikke bestå i kontinuerlig overvågning.

Lovhjemlen til indgreb i den personlige frihed og selvbestemmelsesret efter servicelovens bestemmelser findes i servicelovens kapitel 24, hvor der er foretaget en

udtømmende opregning af, hvilke former for frihedsberøvelse, der lovligt kan iværksættes over for henholdsvis voksne og børn og unge inden for det sociale område, og under hvilke betingelser foranstaltningerne kan sættes i værk.

Princippet om den personlige friheds ukrænkelighed regulerer således adgangen til at foretage frihedsberøvelse og til at gribe ind i den personlige selvbestemmelsesret. Hermed ydes der beskyttelse af den enkelte persons frihed til at bevæge sig og fungere i normal kontakt med omverdenen.

4. Socialministeriets overvejelser

Magtanvendelse i relation til servicelovens kapitel 24, omfatter fysiske indgreb i selvbestemmelsesretten. Et fysisk indgreb i selvbestemmelsesretten er et aktivt indgreb, som sættes i værk over for en person, der modsætter sig eller forholder sig passivt til et konkret tilbud eller opfordring.

Magtanvendelse foreligger således, når et indgreb iværksættes, hvor der ikke foreligger et gyldigt samtykke enten ved at den pågældende nægter foranstaltningen eller ikke er i stand til at afgive et gyldigt samtykke.

Da forslaget vedrører børn eller unge under 18 år, er det ikke barnet selv, men forældremyndighedsindehaveren, der skal give samtykke til iværksættelse af foranstaltningen. Ved afgørelse om anvendelse af alarm- og pejlesystemer skal barnets eller den unges synspunkter dog tillægges passende vægt i overensstemmelse med den pågældendes alder og modenhed.

Den gældende servicelov indeholder ikke en bestemmelse om anvendelse af alarm- eller pejlesystemer over for børn og unge med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der er anbragt på døgninstitution eller opholdssted. Bestemmelsen i servicelovens § 125 omfatter alene voksne. Lovforslagets bestemmelse herom, vil derfor indebære en ny hjemmel til anvendelse af alarm- og pejlesystemer.

Persondataloven

Persondataloven regulerer behandling af personoplysninger, som helt eller delvist foretages ved hjælp af elektronisk databehandling, og ikke-elektronisk behandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et register, jf. persondatalovens § 1, stk. 1. En række af lovens bestemmelser, herunder lovens § 5, stk. 1-3, §§ 6-8, gælder også for manuel videregivelse af personoplysninger til en anden forvaltningsmyndighed.

Det følger af persondatalovens § 2, stk. 1, at regler om behandling af personoplysninger i anden lovgivning,

som giver den registrerede en bedre retsstilling, går forud for reglerne i persondataloven.

Bestemmelsen indebærer, at persondataloven finder anvendelse, hvis regler om behandling af personoplysninger i anden lovgivning giver den registrerede en dårligere retsstilling. Det fremgår imidlertid af forarbejderne til persondataloven (jf. Folketingstidende 1999-2000, Tillæg A, side 4057 (forslag nr. L 147)), at det ikke gælder, hvis den dårligere retsstilling har været tilsigtet og i øvrigt ikke strider mod databeskyttelsesdirektivet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger).

Der er i persondatalovens § 5 fastsat en række grundlæggende principper for behandling af personoplysninger, herunder at behandling af personoplysninger skal ske i overensstemmelse med god databehandlingskik, jf. § 5, stk. 1. Lovens § 5, stk. 2, fastsætter bl.a., at indsamling af oplysninger skal ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål, at senere behandling ikke må være uforenelig med disse formål, og at oplysninger, som behandles, skal være relevante og tilstrækkelige og ikke omfatte mere, end hvad der kræves til opfyldelse af de formål, hvortil oplysningerne indsamles, og de formål, hvortil oplysningerne senere behandles. Det følger endvidere af bestemmelsen, at oplysninger skal ajourføres, og at indsamlede oplysninger ikke må opbevares på en måde, der giver mulighed for at identificere den registrerede i et længere tidsrum end det, der er nødvendigt af hensyn til de formål, hvortil oplysningerne behandles.

Persondatalovens § 6, stk. 1, indeholder de generelle betingelser for, hvornår behandling, herunder videregivelse af ikke-fortrolige og almindelige fortrolige personoplysninger, må finde sted. Af bestemmelsen følger, at behandling af personoplysninger kun må finde sted, hvis en af de i nr. 1-7 angivne betingelser er opfyldt, herunder at den registrerede har givet sit samtykke, at behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave i samfundets interesse, eller at behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave, der henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige eller en tredjemand, til hvem oplysningerne videregives, har fået pålagt.

Videregivelse og anden behandling af følsomme personoplysninger er reguleret i persondatalovens §§ 7 og 8. Bestemmelsen i § 7 omfatter oplysninger om race-mæssig eller etnisk baggrund, politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning, fagforeningsmæssige tilhørsforhold samt helbredsoplysninger (herunder oplysninger om en fysisk persons tidligere, nuværende eller fremtidige fysiske eller psykiske tilstand samt oplysning-

ger om medicinforbrug eller misbrug af narkotika, alkohol eller lignende nydelsesmidler mv.) og seksuelle forhold.

Efter persondatalovens § 7, stk. 1, må der ikke behandles følsomme oplysninger, der er opregnet i bestemmelsen. Efter § 7, stk. 2, finder bestemmelsen i stk. 1 dog ikke anvendelse, hvis den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til en sådan behandling, jf. § 7, stk. 2, nr. 1. Bestemmelsen i § 7, stk. 1, finder endvidere ikke anvendelse, hvis behandlingen er nødvendig for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares, jf. § 7, stk. 2, nr. 4. Det kan bl.a. være tilfældet med hensyn til offentlige myndigheders behandling af oplysninger som led i myndighedsudøvelse.

For så vidt angår oplysninger om strafbare forhold, væsentlige sociale problemer og andre rent private forhold end dem, der er nævnt i persondatalovens § 7, fremgår det af lovens § 8, stk. 2, at sådanne oplysninger ikke må videregives. Videregivelse kan dog bl.a. finde sted, hvis den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til videregivelsen (nr. 1), hvis videregivelsen sker til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrundes hemmeligholdelse, herunder hensynet til den oplysningen angår (nr. 2), eller hvis videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en myndigheds virksomhed eller påkrævet for en afgørelse, som myndigheden skal træffe (nr. 3).

Efter persondatalovens § 8, stk. 3, må forvaltningsmyndigheder, der udfører opgaver inden for det sociale område, kun videregive oplysninger omfattet af § 8, stk. 1, og § 7, stk. 1, hvis betingelserne i § 8, stk. 2, nr. 1 eller 2, er opfyldt, eller hvis videregivelsen er et nødvendigt led i sagens behandling eller nødvendig for, at en myndighed kan gennemføre tilsyns- eller kontrolopgaver.

Som en konsekvens af den foreslåede bestemmelse, vil der ske behandling af personoplysninger om barnet eller den unge, som bliver underlagt elektronisk overvågning ved hjælp af alarm og pejlesystemet. Dette indebærer, at persondatalovens regler vil finde anvendelse på forhold, der er reguleret af den foreslåede § 123 d.

Formålet med indsamlingen af oplysninger om barnet eller den unge er som anført ovenfor at sikre, at den unge ikke udsætter sig selv eller andre for personskade ved at færdes uden for døgninstitutionen eller opholdsstedet på egen hånd

Der vil således blive registreret oplysninger om barnets eller den unges færden hvis denne forlader døgninstitutionen eller opholdsstedet. Det vurderes, at indsamlingen sker til et udtrykkeligt angivet og sagligt formål.

Endvidere registreres der alene oplysning om, at barnet eller den unge har forladt døgninstitutionen eller opholdsstedet hvorfor det vurderes, at den foreslåede regel er proportional med det forfulgte formål.

Som anført ovenfor skal anvendelse af alarm- og pejlesystemet ske i samarbejde med den registrerede. Det betyder, at forældremyndighedsindehaverens samtykke altid skal indhentes. Dermed er bestemmelsen i overensstemmelse med persondatalovens § 7, stk. 2, nr. 1.

Efter persondatalovens § 41, stk. 1, må personer, virksomheder mv., der udfører arbejde under den dataansvarlige eller databehandleren, og som får adgang til oplysninger, kun behandle disse efter instruks fra den dataansvarlige, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov. Når en dataansvarlig overlader en behandling af oplysninger til en databehandler, skal den dataansvarlige sikre sig, at databehandleren kan træffe de i § 41, stk. 3-5, nævnte tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger, og påse, at dette sker, jf. § 42, stk. 1. Efter bestemmelsens stk. 2, skal gennemførelse af en behandling ved en databehandler ske i henhold til en skriftlig aftale parterne imellem. Af aftalen skal det fremgå, at databehandleren alene handler efter instruks fra den dataansvarlige, og at reglerne i § 41, stk. 3-5, ligeledes gælder for behandlingen ved databehandleren.

Som følge heraf skal der således indgås en databehandleraftale mellem døgninstitutionen eller opholdsstedet og den pågældende dataansvarlige kommune.

Om forholdet til databeskyttelsesdirektivet henvises til afsnit 8 nedenfor.

Da elektronisk overvågning kun vil kunne gennemføres i tilfælde, hvor forældremyndighedsindehaveren har givet samtykke til anvendelse af alarm- og pejlesystemet, vurderes forslaget ikke at rejse spørgsmål i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) artikel 5 (retten til frihed) og 8 (retten til privat- og familieliv).

5. Lovforslagets indhold

Med lovforslaget foreslås indført en bestemmelse, der lægger sig tæt op af de gældende regler om magtanvendelse over for voksne med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne – dog her begrænset til anvendelse af alarm- eller pejlesystemer, hvorunder GPS-systemer henhører, og begrænset til børn og unge, der er anbragt i døgninstitution eller på opholdssted.

For børn og unge med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der er anbragt i døgninstitution eller på opholdssted foreslås der med lovforslaget således indført en delvis parallel til servicelovens § 125, stk. 1,

hvor der i bestemmelserne vedrørende børn og unge ind sættes en ny § 123 d, hvorefter kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde kan træffe afgørelse om at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer over for børn og unge med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne i en afgrænset periode, når der er risiko for, at barnet eller den unge udsætter sig selv eller andre for at lide personskade, og det personlige alarm- og pejlesystemet kan bidrage til at afværge denne risiko.

Vurderingen af risiko for personskade forudsætter kendskab til det enkelte barn eller den unges livshistorie, og det skal med overvejende sandsynlighed kunne forudsiges, at den pågældende ikke vil være i stand til at overskue konsekvenserne af at forlade anbringelsesstedet på egen hånd. Dette kan f.eks. være på grund af manglende forståelse for trafikale eller geografiske forhold. Personskade kan for eksempel være følgerne af at blive påkørt af biler, cykler, busser og tog. Det kan også være følgerne af at falde i søer, moser, åer og havnebasiner eller falde ned fra broer eller følger af vejrlig som eksempelvis forfrysninger.

Hvis der er opnået samtykke fra forældremyndighedsindehaveren bør der ved vurderingen af, om betingelserne for at sætte foranstaltningen i værk i øvrigt kan anses for opfyldt indgå følgende betragtninger:

- 1) den nødvendige faglige dokumentation for den nedsatte funktionsevne,
- 2) beskrivelse af, hvorfor det med overvejende sandsynlighed kan forudsiges, at den pågældende ikke er i stand til at færdes uden for anbringelsesstedet på egen hånd og hvordan et personligt alarm- og pejlesystem kan bidrage til at afværge risikoen for personskade,
- 3) hvilke pædagogiske metoder, der har været forsøgt anvendt før indstilling om iværksættelse af foranstaltningen,
- 4) hvilke pædagogiske metoder, der sideløbende med foranstaltningen vil blive anvendt til at forsøge at gøre barnet eller den unge i stand til at færdes uden for anbringelsesstedet på egen hånd,
- 5) den forventede periode, i hvilken foranstaltningerne vil være nødvendige og
- 6) om barnets eller den unges synspunkter er tillagt passende vægt i overensstemmelse med den pågældendes alder og modenhed.

Med forslaget indføres der således mulighed for at anvende et personligt alarm- eller pejlesystem (GPS - elektroniske overvågningsmuligheder) i et vist omfang over for et barn eller en ung med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der er anbragt på døgninstitution eller opholdssted. Denne teknologi kan eksempelvis anvendes til at lokalisere et bortkommet barn

eller en ung eller advare om, at barnet eller den unge er ved at forlade anbringelsesstedet.

Formålet med anvendelse af ny teknik som eksempelvis GPS-systemer er således at skabe øget tryghed og sikkerhed for disse børn og deres forældre samt samfundet i øvrigt, herunder at forhindre risiko for alvorlig personskade. Formålet er endvidere at give anbringelsesstederne et redskab til at håndtere en svær situation i særlige tilfælde, hvor det i væsentlig grad kan bidrage til at afværge risikoen for alvorlig personskade.

Foranstaltningen vil efter lovforslaget kun kunne sættes i værk for en afgrænset periode. Sådan sikres det, at kommunalbestyrelsen på ny skal vurdere, om indgrebet er nødvendigt, og at der ud fra magtanvendelsesprincipperne er fokus på, at der hele tiden skal arbejdes på at udvikle pædagogiske metoder i forhold til den enkelte barn, der kan træde i stedet for den indgribende foranstaltning, som et personligt alarm- eller pejlesystem er.

I forbindelse med afgørelsen om at anvende alarm- eller pejlesystemer skal der tages stilling til for hvilken periode tilladelsen meddeles. Kommunalbestyrelsen skal løbende vurdere om betingelserne for at anvende alarm- eller pejlesystemer fortsat er til stede, således som det gælder for voksenområdet, jf. den til serviceloven hørende magtanvendelsesbekendtgørelse, hvor der ikke kan træffes afgørelse om anvendelse af alarm- eller pejlesystemer for længere tid end 8 måneder.

Perioden bør afspejle barnets eller den unges mulighed for at lære at færdes sikkert uden for anbringelsesstedet og bør aldrig være længere end højst nødvendigt.

Ved den løbende opfølgning og evt. revurdering skal det således påses, om der er mulighed for ved udvikling af pædagogiske midler m.v. at undgå at anvendelse af personlige alarm- eller pejlesystemer udstrækkes unødigt eller at en afgørelse foretages uden relevante overvejelser.

Derudover skal forældremyndighedsindehaveren give samtykke til anvendelsen af det personlige alarm- og pejlesystem, men barnets eller den unges synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med den pågældendes alder og modenhed.

Der foreslås desuden en klageadgang over foranstaltningen svarende til reglerne om klager for børn og unge, der er anbragt på døgninstitution eller opholdssted i servicelovens § 167. Der ønskes med lovforslaget tilsikret denne form for retssikkerheds garanti, da der ved anvendelse af alarm- eller pejlesystemer er tale om en indgribende foranstaltning i den personlige frihed.

Anvendelsesområdet for personlige alarm- eller pejlesystemer er begrænset til de tilfælde, hvor anvendelsen af det personlige alarm- og pejlesystemet i væsentligt

omfang vurderes at kunne bidrage til at afværge risikoen for personskade. Denne betingelse medfører, at der ikke kan anvendes personlige alarm- og pejlesystemer, hvis risikoen kan afværges på andre måder, som er mindre indgribende.

Det er eksempelvis muligt at skabe en række alternativer til alarm- eller pejlesystemer, som er mindre indgribende og samtidig tryghedsskabende.

Det kan eksempelvis være anvendelse af socialpædagogiske metoder eller sociale tilbud, herunder sociale relationer og menneskelig kontakt. Muligheden for at benytte sådanne alternativer bør indgå i overvejelserne om, hvorvidt alarm- eller pejlesystemer er påkrævet i de enkelte tilfælde.

Endelig bør anbringelsesstedets geografiske beliggenhed indgå i overvejelserne om, hvorvidt det personlige alarm- og pejlesystem i væsentligt omfang kan bidrage til at mindske risikoen for personskade. Hvis anbringelsesstedet ligger i et befærdet storbymiljø eller tæt ved øde områder, er risikoen for at barnet eller den unge kommer i en situation, som indebærer fare for personskade mere nærliggende.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget har ikke økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige.

12. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindre udgifter	Negative konsekvenser/udgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Forslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

7. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

8. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

9. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

10. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

11. Hørte myndigheder og organisationer

Lovforslaget har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Advokatrådet, Ankestyrelsen, Center for Ligebehandling af Handicappede, Dansk Handicapforbund, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Handicaporganisationer, Danske Regioner, Den Uvildige Konsulentordning på Handicapområdet, Det Centrale Handicapråd, Høreforeningen, KL og Sjældne Diagnoser.

Alarm- eller pejlesystemer vil efter lovforslaget alene kunne anvendes, når der er en risiko for, at den pågældende udsætter sig selv eller andre for at lide personskade. Risikoen for personskade skal være sandsynliggjort på det tidspunkt, hvor døgninstitutionen eller opholdsstedet vurderer, at der kan være behov for at anvende et alarm- eller pejlesystem, Kendskabet til perso-

nen skal have vist, at pågældende er »dørsøgende«. Det er ikke tilstrækkeligt at have en formodning om, at barnet eller den unge måske vil forlade døgninstitutionen eller opholdsstedet og derved udsætte sig for en risiko, men døgninstitutionen eller opholdsstedet kan have konkret kendskab til, at den pågældende ofte forlader anbringelsesstedet eller at den pågældende ofte bevæger sig mod et farligt område, som f.eks. en stærkt trafikeret vej eller et havneområde.

Kommunalbestyrelsen skal ved behandlingen af ansøgninger om iværksættelse af et personligt alarm- eller pejlesystem være opmærksom på, hvilken type skade, der forsøges undgået. Almindelige skader, som kan påregnes ved udendørs færdsel til fods som f.eks. fald på et sneglat fortov eller forvriddning af anklen på en ujævn vej er ikke tilstrækkeligt grundlag for at iværksætte anvendelse af et personligt alarm- eller pejlesystem.

Bestemmelsen i lovforslaget omhandler alene risikoen for personskade, hvilket ligeledes udelukker tilfælde, hvor der alene er risiko for materiel skade.

Ved vurderingen af, om der skal anvendes alarm- eller pejlesystemer, skal der udover hensynet til den fysiske sikkerhed også indgå hensynet til, om foranstaltningen giver barnet eller den unge større udfoldelsesmuligheder og livskvalitet, end hvis overvågningen ikke blev etableret.

Lovforslagets bestemmelse omhandler ligesom voksenbestemmelsen i servicelovens § 125 to former for systemer: 1) Alarmsystemer, der har til formål at advare servicepersonale eller andre, hvis et barn eller en ung person med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne forlader anbringelsesstedet og 2) pejlesystemer, der kan anvendes til at lokalisere et bortkommet barn eller en ung person. Det er med lovforslagets bestemmelse i § 123 d forudsat, at der er personale eller andre, der kan reagere på alarmen. Formålet med den foreslåede bestemmelse er ikke at give mulighed for at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer i form af udstyr, der er egnet til kontinuerligt at overvåge et barn eller en ung persons færden.

Det er efter lovforslaget en betingelse for anvendelse af alarm- og pejlesystemer, at der er tale om personlige systemer. Herved forstås, at systemerne kun må registrere den enkelte persons udgang eller færden uden for anbringelsesstedet. Det vil efter lovforslaget ikke være lovligt at anvende systemer, som kortlægger samtlige personers færden. En dørklokke eller lignende, som gør opmærksom på færdsel - indkommende og udgående - ved hoveddøren eller havedøren, er ikke registrering af beboernes færden.

Det vil kun i særlige tilfælde kunne besluttes at anvende et personligt alarm- eller pejlesystem. Afgørelsen om anvendelse af et sådant system skal i væsentlig grad kunne bidrage til at afværge risikoen for personskade. Anvendelse af personligt alarm- eller pejlesystem kun kan forekomme i tilfælde, hvor det ikke ved brug af mindre indgribende tiltag er muligt at sikre, at barnets eller den unges færden og adfærd ikke medfører risiko for personskade for barnet eller den unge eller andre

Ved behandling af ansøgninger om iværksættelse af anvendelse af et personligt alarm- eller pejlesystem bør det indgå i kommunalbestyrelsens beslutning om følgende punkter er tilstrækkeligt belyst af døgninstitutionen eller opholdsstedet:

- 1) foreligger den nødvendige faglige dokumentation for den nedsatte funktionsevne,
- 2) hvorfor det med overvejende sandsynlighed kan forudsiges, at den pågældende ikke er i stand til at færdes uden for anbringelsesstedet på egen hånd og hvordan et personligt alarm- og pejlesystem kan bidrage til at afværge risikoen for personskade,
- 3) hvilke pædagogiske metoder, der har været forsøgt anvendt før indstilling om iværksættelse af foranstaltningen,
- 4) hvilke pædagogiske metoder, der sideløbende med foranstaltningen vil blive anvendt til at forsøge at gøre barnet eller den unge i stand til at færdes uden for anbringelsesstedet på egen hånd,
- 5) den forventede periode, i hvilken foranstaltningerne vil være nødvendige og
- 6) om barnets eller den unges synspunkter er tillagt passende vægt i overensstemmelse med den pågældendes alder og modenhed.

Kommunalbestyrelsen skal tage stilling til periodens længde på baggrund af en konkret vurdering i hver enkelt sag.

Opfølgning

Der forventes kun et begrænset antal sager årligt efter denne bestemmelse, og der foreslås derfor ikke en lovrevision eller evaluering af bestemmelsen efter tre år. Da der imidlertid er tale om meget indgribende foranstaltning overfor det enkelte barn eller den unge, vil Socialministeriet løbende følge udviklingen på området og vurdere, om der er behov for tiltag for at sikre, at den foreslåede bestemmelse finder anvendelse i overensstemmelse med dens formål.

Bemyndigelsesbestemmelse

Der foreslås endvidere fastsat en bemyndigelsesbestemmelse, hvorefter socialministeren gives bemyndigelse til at kunne fastsætte nærmere regler for den

tidsmæssige udstrækning af anvendelsen af personlige alarm- eller pejlesystemer, herunder, hvor lang tid, der maksimalt kan iværksættes anvendelse af personlige alarm- eller pejlesystemer.

Socialministeren gives endvidere mulighed for at fastsætte nærmere krav til behandling af ansøgninger fra døgninstitutioner eller opholdssteder om alarm- eller pejlesystemer.

Det foreslås endvidere, at socialministeren gives adgang til at fastsætte en afgrænsning af, hvilke systemer, herunder GPS-systemer, der lovligt kan anvendes. Denne afgrænsning vil som udgangspunkt være identisk med den afgrænsning, der findes i den til serviceloven hørende magtanvendelsesbekendtgørelse over for voksne med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne. Ved afgørelser om anvendelse af alarm- eller pejlesystemer over for børn eller unge med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne henvises der således til magtanvendelsesbekendtgørelsen for så vidt angår typen alarm- eller pejlesystemer.

Til nr. 2

Af den gældende § 167 fremgår det, hvornår børn og unge under 18 år har adgang til at klage over kommu-

nalbestyrelsens afgørelser efter servicelovens bestemmelser.

Med barnets reform er der vedtaget ændringer af § 167, stk. 1, der træder i kraft pr. 1. januar 2011. Den nye § 167, stk. 1, indeholder en samlet opstilling af, hvilke typer afgørelse børn og unge, der er fyldt 12 år, herefter får adgang til at klage over, idet det pr. 1. januar 2011 ved lov er vedtaget at udvide børn og unges adgang til at klage over afgørelser efter serviceloven, så alle børn over 12 år får samme adgang til at klage.

Det foreslås, at både barnet og den unge og forældremyndighedsindehaveren får mulighed for at kunne klage over kommunalbestyrelsens afgørelse om iværksættelse af et personligt alarm- eller pejlesystem. Det forventes, at klagemuligheden nok hyppigst vil være aktuel i forhold til forældremyndighedsindehaveren, og muligheden forventes kun i begrænset omfang at finde anvendelse, da det er en betingelse for at iværksætte foranstaltningen, at forældremyndighedsindehaveren har givet sit samtykke. Der henvises i øvrigt til servicelovens § 166 om klageadgang.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. marts 2011.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

*Gældende formulering**Lovforslaget***§ 1**

I lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 1096 af 21. september 2010, som ændret ved § 10 i lov nr. 434 af 8. maj 2006, § 4 i lov nr. 624 af 11. juni 2010, § 1 i lov nr. 628 af 11. juni 2010 og § 1, nr. 1, 3, 6 og 10-13, i lov nr. 629 af 11. juni 2010, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 123 c indsættes før overskriften ”Voksne”:

»§ 123 d. Kommunalbestyrelsen kan efter ansøgning fra døgninstitution eller opholdssted i særlige tilfælde træffe afgørelse om for en afgrænset periode at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer over for børn og unge, der er anbragt i døgninstitution eller på opholdssted, og som har betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne, når

- 1) der er risiko for, at barnet eller den unge ved at forlade døgninstitutionen eller opholdsstedet udsætter sig selv eller andre for at lide personskade,
- 2) det personlige alarm- eller pejlesystemet kan bidrage til at afværge denne risiko, og
- 3) forældremyndighedsindehaveren har givet samtykke til anvendelsen af det personlige alarm- eller pejlesystem.

Stk. 2. Socialministeren fastsætter nærmere regler om afgrænsning af den periode, hvor der kan anvendes personlige alarm- eller pejlesystemer og, behandling af ansøgninger om iværksættelse af foranstaltninger efter stk. 1, og hvilke typer alarm- eller pejlesystemer, der lovligt kan anvendes m.v.

§ 167. Afgørelser om valg af anbringelsessted og ændret anbringelsessted efter § 69, stk. 1 og 2, afgørelser om ungepålæg efter § 57 b samt afgørelser om foranstaltning efter § 52, stk. 3, nr. 3, 6, 7, 9 og 10, jf. § 57 b, stk. 3 og 7, kan af barnet eller den unge, der er fyldt 12

2. § 167, stk. 1, affattes således:

»Følgende afgørelser kan af barnet eller den unge, der er fyldt 12 år, indbringes for det sociale nævn efter reglerne i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område:

år, og af forældremyndighedsindehaveren indbringes for det sociale nævn efter reglerne i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

- 1) Forebyggende foranstaltninger samt anbringelse uden for hjemmet efter § 52, stk. 3.
- 2) Ungepålæg efter § 57 b.
- 3) Hjemgivelse og hjemgivelsesperiode efter § 68, stk. 2.
- 4) Valg af anbringelsessted efter § 68 b, stk. 1.
- 5) Ændret anbringelsessted, behandling, uddannelse, samvær med personer fra netværket m.v. efter § 69, stk. 1.
- 6) Samvær og kontakt efter § 71, stk. 2. I det omfang afgørelsen angår den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, kan afgørelsen af denne på samme måde indbringes for det sociale nævn.
- 7) Anvendelse af alarm- eller pejlesystemer efter § 123 d.«

Stk. 2. Afgørelser om behandling, uddannelse, samvær med personer fra netværket m.v., jf. § 69, stk. 2, og afgørelser om samvær og kontakt efter § 71, stk. 2, kan af den unge, der er fyldt 15 år, og af forældremyndighedsindehaveren indbringes for det sociale nævn efter reglerne i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. I det omfang afgørelsen angår den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, kan afgørelsen af denne på samme måde indbringes for det sociale nævn.

Stk. 3. Afgørelser i sager om bisidder til børn og unge efter § 48 a kan af barnet eller den unge og af forældremyndighedsindehaveren indbringes for det sociale nævn efter reglerne i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. marts 2011.